

**Zbiórca raport końcowy Związku Euroregion „Tatry”
z realizacji Wspólnego Funduszu Małych Projektów
w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Polska- Słowacja Phare 2001**

1. Wprowadzenie

Związek Euroregion „Tatry” w Nowym Targu w latach 2002 – 2004 zarządzał po raz trzeci środkami Phare przeznaczonymi na dofinansowanie małych projektów typu „ludzie dla ludzi” dotyczących polsko-słowackiej współpracy przygranicznej. Środki unijne pochodziły ze specjalnie utworzonego dla granicy polsko-słowackiej Wspólnego Funduszu Małych Projektów w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Polska-Słowacja Phare 2001.

Fakt, że był to wspólny fundusz oznaczał, że formularze wniosków o dofinansowanie, wytyczne, termin naboru, kryteria oceny projektów, procedury zatwierdzania projektów oraz warunki ich realizacji były podobne po obu stronach granicy. Wysokość możliwego dofinansowania wynosiła od 1 000 do 50 000 EUR. Pierwotnie z kwoty 400 000 EUR przypadających na całą granicę polsko-słowacką Euroregion „Tatry” miał zarządzać środkami Phare wynoszącymi 140 000 EUR. Ostatecznie w Euroregionie „Tatry” zakontraktowano z funduszu **133 436,20 EUR**, co umożliwiło dofinansowanie 13 projektów oraz pokrycie części kosztów związanych z zarządzaniem. W pracach związanych zarządzaniem funduszem uczestniczyło 6 osób.

2. Podstawa prawna FMP

Związek Euroregion „Tatry” zarządzał Wspólnym Funduszem Małych Projektów na podstawie umowy zlecającej realizację zadania państwowego polegającego na realizacji małych projektów euroregionalnych zawartej z Władzą Wdrażającą Program Współpracy Przygranicznej Phare w dniu 30 grudnia 2002 r. Umowa ta była modyfikowana dwoma aneksami. Zmiany dotyczyły zmniejszenia kwoty środków Phare, przesunięcia terminu ostatecznego rozliczenia projektów do 4 października 2004 r., modyfikacji pozycji preliminarza kosztów na zarządzanie oraz zmian w treści umowy związanych z koniecznością wprowadzenia Rozszerzonego Zdecentralizowanego Systemu Wdrażania (EDIS).

Zgodnie z umową Euroregion „Tatry”:

- zarządzał Funduszem w ramach uprawnień przekazanych przez Władzę Wdrażającą,
- proponował swojego przedstawiciela do Komisji Oceniającej,
- ogłosił nabór projektów,
- pełnił funkcję informacyjną i szkoleniową dla wnioskodawców,
- gromadził wnioski projektów,
- zawarł umowy z 13 beneficjentami na realizację projektów zatwierdzonych przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Warszawie,

- nadzorował, monitorował i przestrzegał terminowości wykonania projektów,
- przyjmował i rozliczał środki finansowe otrzymane od Władzy Wdrażającej,
- gromadził raporty od beneficjentów,
- sporządzał raporty podsumowujące wykorzystanie poszczególnych transz na potrzeby Władzy Wdrażającej oraz Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej.

3. Opis wyboru projektów

Od momentu zawarcia umowy z Władzą Wdrażającą Program Współpracy Przygranicznej Phare (WWPWP) na zarządzanie funduszem Euroregion „Tatry” podjął działania merytoryczne i organizacyjne w sprawie FMP. Przewodniczący Rady Związku Euroregion „Tatry” powołał sekretariat FMP w składzie: dyrektor Antoni Nowak, główny księgowy Anna Śmiałkowska, specjalista ds. funduszy pomocowych Teresa Siaśkiewicz, specjalista ds. administracyjno-ekonomicznych Bożena Królczyk. Na działalność tego sekretariatu przeznaczono 7.000 EUR (stanowiącej pierwotnie 5% dotacji celowej z FMP).

W dniu 12 maja 2003 r. ogłoszono *Zaproszenie do składania wniosków* w trzech polskich euroregionach: w Euroregionie „Beskidy”, Euroregionie Karpackim i w Euroregionie „Tatry” oraz na Słowacji. Aplikanci mieli 63 dni, do 14 lipca 2003 r. na przygotowanie i złożenie projektu. Ogłoszenie o rozpoczęciu naboru projektów wraz z Wytycznymi i Formularzem wniosku o otrzymanie grantu Euroregion „Tatry” zamieścił na swojej stronie internetowej, a w prasie o zasięgu regionalnym ukazała się jego skrócona wersja. Jednocześnie euroregion w dniu 26 maja 2003 r. wystąpił ze stosownym pismem do starostów, burmistrzów i wójtów reprezentujących członków stowarzyszenia, z prośbą o rozpropagowanie tej informacji wśród uprawnionych stowarzyszeń, instytucji kultury, szkół i innych pozarządowych niedochodowych organizacji działających na ich terenie.

Dnia 30 czerwca 2003 r. Euroregion „Tatry” zorganizował w Nowym Targu warsztaty szkoleniowe na temat procedur funduszu oraz prawidłowego wypełniania wniosku, w którym uczestniczyło 47 osób. Do sekretariatu funduszu działającego w naszym euroregionie wpłynęło 38 wniosków o dofinansowanie.

W dniach 22 - 24 lipca 2003 r. w Szczyrku odbyło się posiedzenie ekspertów Komisji Oceniającej. Komisja ta była wspólną dla trzech polskich euroregionów zarządzających Funduszem Małych Projektów na pograniczu polsko – słowackim. W obradach Komisji jako przedstawiciel Euroregionu „Tatry” uczestniczyła Teresa Siaśkiewicz. Komisja dokonała oceny formalnej i technicznej łącznie 132 projektów, w wyniku której 71 projektów przeszło pozytywnie tę selekcję, w tym 13 z Euroregionu „Tatry” (17 projektów odrzucono z przyczyn formalnych, a 8 w wyniku oceny technicznej nie uzyskało

wymaganych min. 65 punktów). O wstępnych wynikach ewaluacji projektów poinformowano wnioskodawców pismami z dnia 4 sierpnia 2003 r. Następnie na posiedzeniu wspólnego Polsko-Słowackiego Regionalnego Komitetu Sterującego, które odbyło się 18 i 19 września 2003 r. w Błatnicy na Słowacji postanowiono rekomendować do wsparcia 28 projektów, w tym 13 z naszego euroregionu. Ostatecznie 24 października 2003 r. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Warszawie zatwierdziło do realizacji w Euroregionie „Tatry” 13 projektów o łącznej kwocie dofinansowania z funduszu Phare wynoszącej **126 436,20 EUR**. O tej decyzji euroregion poinformował zainteresowanych wnioskodawców w listopadzie 2003 r.

Najistotniejsze działania w ramach zarządzania FMP przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1 - Harmonogram działań w ramach FMP:

Działanie	Data
Umowa euroregionu z WWPWP	30 grudnia 2002 r.
Ogłoszenie o naborze projektów	12 maja 2003 r.
Szkolenie dla aplikantów	30 czerwca 2003 r. oraz 16 marca 2004 r. (szkolenie dla beneficjentów)
Posiedzenie Komisji Oceniającej	22-24 lipca 2003 r. w Szczyrku
Zatwierdzenie projektów	24 października 2003 r.
Okres realizacji projektów	Od 27 listopada 2003 r. do 2 września 2004 r.
Przekazanie ostatniej płatności beneficjentowi	15 listopada 2004 r.

4. Realizacja

Po otrzymaniu przez Związek Euroregion „Tatry” listy zatwierdzonych projektów i dostarczeniu przez beneficjentów podpisanych skorygowanych budżetów projektów w dniach 24–28 listopada 2003 r. zawarto umowy grantowe ze wszystkimi beneficjentami. Realizacja projektów miała trwać najpóźniej do 2 września 2004 r. W grudniu 2003 r. euroregion zwrócił się do Władzy Wdrażającej Program Współpracy Przygranicznej Phare o zaliczki w wysokości 60% przyznanej dotacji na realizację zatwierdzonych projektów. W dniu 16 marca 2004 r. euroregion zorganizował spotkanie dla beneficjentów w sprawie prawidłowego rozliczania projektów, w którym wzięły udział 33 osoby. Ponadto w celu ułatwienia sporządzenia raportów merytorycznych i rozliczenia projektów pracownicy sekretariatu funduszu opublikowali na stronie internetowej Euroregionu „Tatry” dodatkowe materiały pomocnicze opracowane we własnym zakresie. Beneficjenci zrealizowali swoje projekty zgodnie z przyjętymi terminami, z wyjątkiem Stowarzyszenia na Rzecz Dzieci, Młodzieży oraz Osób Niepełnosprawnych „Źródelko”, Fundacji Rozwoju Regionu Jeziora Czorsztyńskiego oraz Gminnego Ośrodka Kultury w Łopusznej, które przedłużyły realizację swojego projektu o kilka tygodni za zgodą euroregionu (zgodnie z podpisanymi aneksami do umów grantowych). Najwcześniej, bo do końca czerwca 2004 r. zrealizowane zostały 3 projekty, których beneficjentami byli :

Urząd Miasta Zakopane (projekt edukacyjny realizowany przez Wydział Oświaty), Gimnazjum w Uściu Gorlickim oraz Urząd Gminy w Uściu Gorlickim. Wszystkie projekty zostały rozliczone w terminie, a ostatnie rozliczenia wpłynęły do Władzy Wdrażającej Program Współpracy Przygranicznej Phare do dnia 4 października 2004 r. Płatności końcowe w ramach najpóźniej zakończonych projektów Euroregion „Tatry” przekazał beneficjentom w dniu 15 listopada 2004 r. W tym dniu przesłał również do WWPWP rozliczenie z wykorzystania środków na zarządzanie funduszem. Płatność końcową w ramach środków na zarządzanie Wspólnym Funduszem Małych Projektów z Programu Współpracy Przygranicznej Polska-Słowacja Phare 2001 Związek Euroregion „Tatry” otrzymał 29 listopada 2004 r. Wszystkie płatności zrealizowano w terminach zgodnie z umową.

Na podstawie monitoringu i przedłożonych przez beneficjentów raportów oraz rozliczeń stwierdzamy, że największe problemy w realizacji projektów dotyczyły:

- dynamicznie zmieniającego się w dół kursu euro (z 4,8 przy przekazywaniu zaliczek do 4,32 PLN za euro przy rozliczaniu projektów). W związku z tym większość beneficjentów musiała z własnych środków poza budżetem projektu pokryć różnice kursowe, które spowodowały, że dopiero na etapie rozliczeń projektów okazywało się, że niektóre pozycje budżetowe zostały przekroczone;
- zachowania dyscypliny budżetowej wynikającej z zatwierdzonej fiszki (nie wszyscy beneficjenci potrafili precyzyjnie wykorzystać określone pozycje budżetowe, często do tego przyczyniał się zbyt drobiazgowo zaplanowany budżet, który ponadto nie uwzględniał wszystkich wydatków niezbędnych do zrealizowania projektu);
- w związku z opóźnieniem ogłoszenia Zaprośzenia do składania wniosków edycji 2001 spowodowanym przez partnera słowackiego skróceniu uległ okres realizacji projektów. Ten fakt przyczynił się do tego, że niektóre działania beneficjenci musieli zorganizować w lipcu bądź sierpniu, a więc w sezonie urlopowym co spowodowało niższą od zakładanej frekwencję w tych przedsięwzięciach;
- problemów przysparzał również bardzo krótki okres na rozliczenie projektów. Beneficjenci realizujący projekty do końca sierpnia 2004 r. mieli niecały miesiąc na ich prawidłowe rozliczenie.

5. Sektory

Spośród 13 zrealizowanych w Euroregionie „Tatry” projektów najwięcej, bo około 39% dotyczyło wymiany kulturalnej, a 31% turystyki. Natomiast nie zrealizowano żadnego projektu z zakresu ochrony zdrowia czy przepływu informacji. Szczegółowy podział projektów wg zakresu ich działań obrazuje tabela nr 2.

Tabela 2 – Podział projektów wg sektorów - zgodnie z Wytocznymi, np.:

Sektor	Liczba projektów
Wymiana kulturalna	5
Turystyka	4
Rozwój gospodarczy	2
Demokracja lokalna	1
Ochrona środowiska	1
Ochrona zdrowia	0
Przepływ informacji	0
Łącznie:	13

6. Beneficjenci

Beneficjentami małych projektów euroregionalnych dofinansowanych ze środków Phare w edycji 2001 były przede wszystkim gminy (około 46% wszystkich projektów). Cztery projekty zrealizowały organizacje pozarządowe, a po jednym Gimnazjum w Uściu Gorlickim, Starostwo Powiatowe w Nowym Targu i Gminny Ośrodek Kultury w Łopusznej. Szczegółowy podział przedstawia tabela nr 3. Warto podkreślić, że **siedmiu** spośród beneficjentów po raz pierwszy korzystało ze środków Phare za pośrednictwem euroregionu.

Tabela 3 – Podział projektów wg rodzaju beneficjentów

Beneficjent	Liczba projektów
Gminy	6
Organizacje pozarządowe	4
Instytucje kulturalne	1
Powiaty	1
Szkoły	1
Euroregion	0
Łącznie:	13

7. Partnerzy zagraniczni

W realizacji 13 projektów zaangażowanych było ogółem 14 partnerów zagranicznych (w tym najwięcej, bo dwóch przy realizacji przez Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci, Młodzieży oraz Osób Niepełnosprawnych „Źródło” z Ropy projektu pt. „Wiosna na pograniczu”). W projektach uczestniczyło ogółem 169 organizacji (oraz 102 firmy umieszczone w katalogu wydanym w ramach jednego z projektów), w tym 72 ze Słowacji (oraz 42 firmy słowackie umieszczone w katalogu).

Partnerzy zagraniczni w większości pochodzili ze słowackiej części Euroregionu „Tatry”, z wyjątkiem czterech z Euroregionu Karpackiego oraz jednego z Euroregionu Beskidy. Żaden z partnerów zagranicznych nie deklarował udziału finansowego w realizacji polskich projektów, natomiast dwóch partnerów zagranicznych realizowało projekty komplementarne do projektów polskich (patrz

tabela nr 4). We wdrażanie każdego z 13 projektów zaangażowani byli partnerzy zagraniczni, których rzeczywisty wkład merytoryczny i organizacyjny był bardzo duży. Bez ich uczestnictwa nie możliwa byłaby realizacja zamierzonych przez beneficjentów działań.

Tabela 4 – Udział partnerów zagranicznych

Kraj	Liczba projektów z udziałem finansowym partnera zagranicznego deklarowanym w ankiecie	Liczba projektów z faktycznie poniesionym udziałem finansowym partnera zagranicznego	Liczba projektów komplementarnych do programu po drugiej stronie granicy
Słowacja	0	0	2

8. Najciekawsze projekty. – które projekty były najbardziej interesujące, innowacyjne, nietypowe, godne rozpowszechnienia i naśladowania?

Za najciekawsze spośród zrealizowanych projektów uznano:

a) **„Partnerska wymiana szkół – konkurs wiedzy o regionie”**,

Beneficjent: Urząd Miasta Zakopane

Partner zagraniczny: Urząd Miasta Poprad

Wartość projektu: 14.206,81 EUR. Dofinansowanie z Phare: 10.628,11 EUR.

Cele projektu:

- pogłębienie wiedzy o regionie Podtatrza polskiego i słowackiego wśród uczniów zamieszkałych na Podtatrzu,
- wypracowanie form współpracy trzech szkół z Popradu i Zakopanego.

W ramach projektu dzięki ogromnemu zaangażowaniu zarówno nauczycieli jak i uczniów przeprowadzono *Międzynarodowy Konkurs Wiedzy o Regionie Podtatrza Polskiego i Słowackiego* dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalistów, który składał się z trzech etapów: szkolnego, regionalnego i finałowego. Konkurs cieszył się tak wielkim zainteresowaniem, że uczestniczyło w nim łącznie 1249 uczniów (w tym 765 ze Słowacji) z 44 szkół (w tym z 18 szkół słowackich). Etapy: szkolny i regionalny zorganizowano zarówno w Polsce jak i na Słowacji natomiast finał odbył się w Zakopanem a zakwalifikowano do niego 24 uczniów (po 6 z Polski i Słowacji w obu kategoriach wiekowych).

Warto podkreślić, że projekt ten był kontynuacją i niejako konsekwencją dwóch wcześniej realizowanych przez beneficjenta projektów – pierwszego dofinansowanego z Funduszu Phare Credo, dzięki któremu wydany został podręcznik do edukacji regionalnej pt. „Tatry i Podtatrze” oraz drugiego pt. „Edukacja regionalna dzieci i młodzieży” dofinansowanego z FMP Phare CBC 2000, w ramach którego przeprowadzono zajęcia dla uczniów i warsztaty dla nauczycieli, opublikowano scenariusze zajęć do edukacji regionalnej w broszurze pt. „Łączą na Tatry”, a także zweryfikowano i zaktualizowano treść książki

„Tatry i Podtatrze”. Wyedukowani dzięki tym projektom uczniowie mogli zmierzyć się z nietrywialnymi pytaniami konkursowymi.

Ponadto podczas realizacji tego projektu w trakcie spotkań nauczycieli z 3 polskich gimnazjów i 3 słowackich szkół opracowano formy współpracy pomiędzy tymi szkołami, co przyczyniło się do wygenerowania wspólnych projektów – dwa z nich są już realizowane w ramach FMP Phare 2002 i 2003.

b) „Wiosna na pograniczu”

Beneficjent: Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych „Źródelko” w Ropie

Partnerzy zagraniczni: Okresny Urząd w Bardejovie, Regionalna rozvojova agentura Svidnik

Wartość projektu: 20.367,26 EUR. Dofinansowanie z Phare: 15.275,44 EUR

Cele projektu:

- nawiązanie współpracy transgranicznej młodzieży polskiej i słowackiej o zainteresowaniach artystycznych,
- aktywizacja młodzieży poprzez organizację wspólnych działań artystycznych
- ukazanie i promocja piękna krajobrazu pogranicza.

Beneficjent, którego działalność przyczynia się do wyrównywania szans dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych ubóstwem, alkoholizmem, narkomanią oraz osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej, zorganizował polsko-słowackie spotkanie integracyjne pt. „Powitanie wiosny”, cykl warsztatów malarskich, rzeźbiarskich i muzycznych oraz festyn „Noc Świętojańska - Noc Ognia”. Warto podkreślić, że projekt ten realizowany przez stowarzyszenie był drugim co do wielkości przyznanej i wykorzystanej kwoty dofinansowania Phare, a stopień w jakim wykorzystano środki unijne to około 96 %. Ogromny wkład pracy i zaangażowanie pracowników oraz wolontariuszy współpracujących ze „Źródelkiem” zaowocował polsko-słowackimi przyjaźniami wśród młodzieży uczestniczącej w warsztatach, pracami malarskimi, rzeźbami oraz umiejętnościami muzycznymi, które prezentowane były podczas festynu podsumowującego realizację projektu. Atmosfera spotkań, warsztatów i dobrej zabawy uczestników festynu utrwalona została filmem relacjonującym najważniejsze wydarzenia w ramach projektu. Prace artystyczne polsko-słowackiej młodzieży opublikowane zostały również w albumie wydanym w nakładzie 120 egzemplarzy. Dodatkowym niezamierzonym pierwotnie efektem była realizacja festynu w małej miejscowości, w której nigdy wcześniej nie było imprez plenerowych oraz znaczny udział w nim łemkowskiej mniejszości narodowej.

c) „Polsko-słowacki konkurs potraw regionalnych GÓRALSKIE JADŁO”

Beneficjent: Gminny Ośrodek Kultury w Łopusznej

Partner zagraniczny: Obec Zavazna Poruba

Wartość projektu: 11.899,68 EUR. Dofinansowanie z Phare: 8.835,51 EUR.

Cele projektu:

- pielęgnowanie lokalnych tradycji kulturowych subregionów pogranicza: Podhala, Spisza i Liptowa,
- pogłębianie kontaktów transgranicznych kobiet wiejskich w zakresie popularyzacji potraw kuchni regionalnej.

Ten niezwykle smakowity projekt był na wskroś transgraniczny. Do konkursu zgłosiło się więcej niż zaplanowano uczestniczek tj. 13 zespołów kół gospodyń, w tym 5 słowackich. Oprócz potraw w konkursie oceniany był również program regionalny przygotowany przez gospodynie. Ze względu na fakt, że konkurs zorganizowano w plenerze i każdy mógł obserwować przebieg konkursu, po degustacji potraw przez jury, widzowie ochoczo kosztowali polsko-słowackie smakołyki regionalne. Imprezę uświetniały występy zespołów ludowych. Ta dwudniowa impreza masowa zgromadziła 2100 osób. Przesunięcie terminu pikniku w stosunku do zaplanowanego we wniosku z miesiąca maja na lipiec spowodowało, iż uczestniczyło w nim bardzo wielu turystów. Podczas trwania imprezy promowano publikację pt. *„Góralskie jadlo. Przepisy kuchni regionalnej polsko-słowackiej”* wydaną w ramach projektu w ilości 1000 egzemplarzy w polsko-słowackiej wersji językowej i prezentującą ponad 60 przepisów.

d) „Dzień Dolnego Kubina w Limanowej- 35 lat współpracy miast”

Beneficjent: Urząd Miasta Limanowa

Partner zagraniczny: Miasto Dolny Kubin

Wartość projektu: 9.273,28 EUR. Dofinansowanie z Phare: 6.835,33 EUR

Cele projektu:

- prezentacja Dolnego Kubina w Limanowej, zapoznanie się z gospodarczym, kulturalnym i naukowym potencjałem tego miasta,
- podsumowanie i promocja trwającej już od 35 lat współpracy pomiędzy miastami Limanowa-Dolny Kubin.

Jubileusz 35-lecia współpracy miast Limanowa i Dolny Kubin stał się okazją do zorganizowania 14 sierpnia 2004 roku w Limanowej imprezy pt. *„Dzień Dolnego Kubina w Limanowej – 35 lat współpracy”*. W jej przygotowaniu uczestniczyły: Urząd Miasta Limanowa, Limanowski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej oraz szkoły współpracujące ze szkołami z Dolnego Kubina. Program imprezy był niezwykle bogaty i różnorodny. Na limanowskim rynku wystąpiły dolnokubińskie zespoły muzyczne. W Miejskiej Galerii Sztuki Biblioteki Publicznej pokazano wystawę prac współczesnych profesjonalnych artystów oraz amatorów z Dolnego Kubina. Odbyla się również prezentacja słowackich firm i degustacja potraw regionalnych przygotowanych przez gospodynie z terenu Dolnego Kubina. Na stadionie Klubu Sportowego „Limanovia” rozegrane zostały mecze piłkarskie z udziałem drużyn gospodarza i gości. W ramach projektu odbyła się również promocja wydawnictwa pt. *„35 lat współpracy miast Limanowa – Dolny Kubin”*, które wydano w ilości 2000

egzemplarzy oraz uroczysta Sesja Rady Miasta Limanowa, podczas której podpisano umowę o współpracy pomiędzy miastem Limanowa i miastem Dolny Kubin. Całodzienną imprezę, w której uczestniczyło około 700 osób z Polski i Słowacji zakończyło wspólne ognisko. Koncepcja imprezy, która łączyła różne rodzaje aktywności pozwoliła na lepsze poznanie się mieszkańców obu miast. Natomiast dla turystów, którzy w tym czasie przebywali w Limanowej stała się pretekstem do odwiedzenia w przyszłości Dolnego Kubina. Zacieśnieniu więzi między tymi miastami służyć będą także nawiązane nowe kontakty pomiędzy instytucjami kultury.

e) Polsko-Słowackie Forum Gospodarcze w Nowym Targu: „Znaczenie produktów regionalnych w związku z wejściem Polski i Słowacji do Unii Europejskiej”

Beneficjent: Starostwo Powiatowe w Nowym Targu

Partner zagraniczny: Miasto Stara Lubownia

Wartość projektu: 6.451,17 EUR. Dofinansowanie z Phare: 4.838,38 EUR.

Cele projektu:

- popularyzacja produktów regionalnych wytwarzanych na pograniczu Polski i Słowacji,
- skontaktowanie wyselekcjonowanych podmiotów dla określenia możliwości certyfikacyjnych, marketingowych, i informacyjnych dotyczących produktów regionalnych oraz określenie możliwości funkcjonowania produktów regionalnych w związku z wejściem Polski i Słowacji do Unii Europejskiej.

Polsko-Słowackie Forum Gospodarcze organizowane przez Starostwo Powiatowe w Nowym Targu odbyło się już po raz piąty. Jego tegoroczny temat był niezwykle aktualny ze względu na nowe możliwości, jakie pojawiły się po przystąpieniu Polski i Słowacji do Unii Europejskiej. Oprócz seminarium naukowego, które odbyło się 28 maja 2004 roku w Ośrodku Współpracy Polsko-Słowackiej w Nowym Targu i w którym uczestniczyło 88 osób zorganizowano również na nowotarskim rynku wystawę produktów regionalnych polsko-słowackiego pogranicza, na której zaprezentowało się 40 producentów. 29 maja 2004 r. odbyły się warsztaty branżowe połączone z wyjazdami studyjnymi do miejsc wytwarzania produktów regionalnych (pasieki pszczelarskie, zakład stolarski, baczówka, pracownia kuśnierska Osada Turystyczna Czorsztyń). W ramach projektu beneficjent wydał także „Katalog produktów regionalnych pogranicza polsko-słowackiego” wydrukowany w ilości 1000 egzemplarzy. Zawiera on opis produktów regionalnych wraz ze zdjęciami oraz spis ich wytwórców. Katalog ten został umieszczony również na stronie internetowej powiatu nowotarskiego. Należy nadmienić, iż partner słowacki w ramach projektu komplementarnego zorganizował 27 marca 2004 r. w Starej Lubowni dwa seminaria na temat: „Pszczelarstwo na północnym Spiszu w związku z wejściem Polski i Słowacji do Unii Europejskiej” oraz „Stolarstwo

tradycyjne na północnym Spiszu w związku z wejściem Polski i Słowacji do Unii Europejskiej”.

f) Internetowy Katalog walorów kulturowo-przyrodniczych i infrastruktury turystycznej Górnej Orawy

Beneficjent: Stowarzyszenie „Przyjaciele Babiej Góry” z Zubrzycy Górnej

Partner Zagraniczny: Zdrużenie Babia Hora

Wartość projektu 9.855,84 EUR. Dofinansowanie z Phare: 7.391,88 EUR.

Cele projektu:

- stworzenie udogodnienia służącego rozwojowi i poprawie przepływu informacji pomiędzy polską i słowacką częścią Górnej Orawy,
- rozwój współpracy pomiędzy różnymi organizacjami działającymi na terenie Górnej Orawy.

Realizacja tego komplementarnego projektu doprowadziła do utworzenia polsko-słowackiego *Katalogu walorów kulturowo-przyrodniczych i infrastruktury turystycznej Górnej Orawy*, który zawiera komplementarną bazę danych, dokumentację fotograficzną i mapę lokalizacji 557 walorów. Jego opracowanie polegało na rozesłaniu 200 ankiet, przeprowadzeniu kilkunastu spotkań roboczych i warsztatów, przeanalizowaniu materiałów źródłowych oraz zgromadzeniu dokumentacji fotograficznej. Katalog został zamieszczony na stronie internetowej www.orawa-orava.pl oraz rozpowszechniony w postaci płyt CD wykonanych w ilości 5000 egzemplarzy. Promocja katalogu odbyła się na zorganizowanej 10 sierpnia 2004 r. konferencji. Katalog stał się bazą danych o regionie Górnej Orawy dostępną dla wszystkich użytkowników internetu, co sprzyjać będzie zwiększeniu popularności tego regionu wśród turystów. Wspólne przygotowywanie katalogu pozwoliło na wzrost zainteresowania władz samorządowych inwentaryzacją i ochroną walorów przyrodniczych oraz kulturowych oraz nawiązaniu kontaktów pomiędzy Polakami i Słowakami prowadzącymi podobną działalność.

g) Tatrzański System Komunikacyjny a Ochrona Przyrody

Beneficjent: Urząd Miasta Zakopane

Partner zagraniczny: Urząd Miasta Poprad

Wartość projektu: 23.655,33 EUR. Dofinansowanie z Phare: 17.672,90 EUR.

Cele projektu:

- ujednolicenie planowania zagospodarowania przestrzennego po polskiej i słowackiej stronie Tatr,
- poprawienie infrastruktury komunikacyjnej wokół Tatr.

Stworzenie *Tatrzańskiego Systemu Komunikacyjnego* zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, z polityką planowania przestrzennego Unii Europejskiej i Rady Europy oraz priorytetami ochrony środowiska naturalnego umożliwi w przyszłości przystąpienie do konkretnych inwestycji infrastruktury komunikacyjnej. Istniejący do tej pory system komunikacyjny był niespójny,

zbudowany według różnych koncepcji rozwojowych, od lat nie modernizowany i nie rozbudowywany. W wyniku prac nad projektem zespołu osób posiadających wysokie kwalifikacje w branży planistycznej, inżynierii i komunikacji opublikowano liczące kilkadziesiąt stron opracowanie tekstowe ze schematami i mapą regionu od Babiej Góry i Kralovan na zachodzie po Piwniczną i Lewoczę na wschodzie, oraz od Gorców na północy po Niżne Tatry na południu. W ramach projektu zorganizowano także dwie konferencje, w których łącznie wzięło udział blisko 140 przedstawicieli administracji Województwa Małopolskiego, Kraju Preszowskiego i Zylíńskiego, gmin i miast polskich i słowackich rejonów przygranicznych, zarządów dróg krajowych i autostrad, dróg wojewódzkich, linii kolejowych i lotniczych, dyrekcji parków narodowych. Pierwsza konferencja służyła dyskusji nad opracowywanym projektem. Uczestnicy drugiej konferencji otrzymali płyty CD z opracowaniem wyników projektu, którą wydana w 120 egzemplarzach.

h) Droga Łączy – Studium wykonalności połączenia drogowego Kacwin – Wielka Frankova

Beneficjent: Urząd Gminy Łapsze Niżne

Partner zagraniczny: Komunita –zdrużenie z Osturnii

Wartość projektu: 12.841,25 EUR. Dofinansowanie z Phare: 9.417,77 EUR.

Cele projektu:

- Stworzenie możliwości uruchomienia przejścia w małym ruchu granicznym dla samochodów osobowych i motocykli,
- Ożywienie współpracy transgranicznej.

Stworzenie połączenia drogowego pomiędzy Kacwinem a Wielką Frankową stanowi jeden z priorytetów Gminy Łapsze Niżne. O jego powstanie zabiegał też Związek Euroregion „Tatry”. Dzięki opracowaniu studium wykonalności możliwe było złożenie przez gminę wniosku o dofinansowanie realizacji tego połączenia z Programu Phare CBC Polska-Słowacja 2003 BRIGS. Realizacja projektu „*Droga łączy...*” przebiegała w następujących etapach:

- przeprowadzenie wizji lokalnej i uzgodnienie przebiegu trasy połączenia drogowego Kacwin – Wielka Frankowa,
- ogłoszenie przetargu nieograniczonego na opracowanie Studium wykonalności połączenia,
- podpisanie umowy o wykonanie prac projektowych
- zorganizowanie konferencji promującej i podsumowującej projekt.

Dwa ostatnie z przedstawionych projektów są znakomitą przykładem na to, że rezultaty realizacji małych projektów stanowią doskonałą podstawę do podjęcia działań inwestycyjnych w ramach projektów infrastrukturalnych.

9. Efekty

Ze Wspólnego Funduszu Małych Projektów w ramach drugiej edycji polsko-słowackiego Programu Współpracy Przygranicznej Phare wsparcie otrzymało trzynaście projektów o bardzo różnym charakterze. W ich realizację zaangażowane było bezpośrednio ogółem 169 organizacji w tym 72 słowackie. W ramach projektów opublikowano łącznie 12 345 egzemplarzy różnego rodzaju wydawnictw między innymi 2 informatory, 2 studia, album, zbiór przepisów kuchni regionalnej polskiej i słowackiej, katalog produktów regionalnych i jedna publikacja książkowa pt. „Limanowa-Dolny Kubin 35 lat współpracy” Ponadto zrealizowany został czteroodcinkowy serial filmowy pt. „Skarby szlaku gotyckiego” wydany w 1000 kopiach w formacie DVD i na kasetach VHS oraz Internetowy katalog walorów przyrodniczo-kulturowych Górnej Orawy wraz z 500 kopiami na CD-R. Ponadto wytyczono i trwale oznakowano dwa nowe szlaki rowerowe na terenie Euroregionu „Tatry”. W ramach projektów opracowano również jedną stronę internetową : www.orawa-orava.pl .

Realizacja projektów umożliwiła beneficjentom zakup m.in. skanera, oprogramowania komputerowego do nauki języka angielskiego, 4 tablic informacyjnych, termosów, mikrofalówki, materiałów plastycznych do prowadzenia warsztatów malarskich i rzeźbiarskich 7 stoisk wystawowych, 98 antyram, 5 pucharów oraz nagród rzeczowych dla uczestników konkursów i zawodów sportowych.

Udział w organizowanych przez beneficjentów konferencjach, warsztatach, spotkaniach, wycieczkach, zawodach sportowych, różnorodnych konkursach, wystawach i festynach przyczynił się do zbliżenia ludzi z różnych środowisk społecznych i zawodowych pogranicza polsko-słowackiego. Efektem realizacji projektów był rozwój i pogłębienie współpracy transgranicznej oraz nawiązanie nowych kontaktów (szczególnie podkreślane w przypadku 4 projektów).

O dużym zainteresowaniu tego typu przedsięwzięciami świadczy duża liczba ich uczestników (patrz tabela nr 5). W realizacji wszystkich imprez zaangażowanych bezpośrednio było ogółem około 3000 osób a liczba odbiorców pośrednich wyniosła około 4000 osób.

Tabela 5: Wybrane mierzalne efekty FMP

Liczba organizacji uczestniczących w projektach	Liczba organizacji partnerów zagranicznych biorących udział w projektach	Liczba bezpośrednich uczestników projektów (osób zaproszonych, zakwalifikowanych do zawodów, uczestników festiwalu itp.)	Liczba odbiorców pośrednich (np. widzów, słuchaczy, czytelników, w przybliżeniu)	Liczba publikacji (np. map, przewodników, projektów badawczych/studió w/ koncepcji, plakatów, zaproszeń, materiałów seminaryjnych itp.)	Liczba projektów inicjujących współpracę transgraniczną
169	72	2 723	4 000	12 345	4

10. Wykorzystanie środków.

Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Warszawie beneficjentom z Euroregionu „Tatry” przyznało łącznie **126.436,20 EUR** dofinansowania ze środków funduszu Phare. Ponadto euroregion dysponował dotacją na zarządzanie funduszem w wysokości **7.000 EUR**. W wyniku realizacji projektów wykorzystano łącznie **122.361,08 EUR** (w tym na zarządzanie oraz **6.999,95 EUR**) co oznacza, że wykorzystanych zostało około **92 %** ogólnej kwoty przyznanych środków pomocowych w tej transzy (patrz tabela nr 6). Niewykorzystanie całości przyznanej kwoty Phare wynikało z faktu, że nie wszyscy beneficjenci potrafili precyzyjnie wykorzystać określone pozycje budżetowe.

Tabela 6: Wykorzystanie środków FMP

	Kwota Phare zatwierdzona (w EURO)	Kwota Phare wykorzystana (w EURO)	Kwota Phare wykorzystana (w %)	Kwota Phare niewykorzystana (w EURO)
Realizacja 13 projektów	126 436,20	115 361,13	91,24	11 075,07
Zarządzanie FMP 2001	7 000,00	6 999,95	100	0,05
Ogółem	133 436,20	122 361,08	91,70	11 075,12

11. Wkład własny beneficjentów

Beneficjenci deklarowali przeznaczyć na realizację projektów kwotę 42.922,70 EUR ze środków własnych. Ostatecznie wydatkowali 39,145,08 EUR co obrazuje tabela nr 7. Należy podkreślić, że w przypadku dwóch projektów udział finansowy w ich realizacji zadeklarowali partnerzy krajowi, którzy ze swoich deklaracji rzeczywiście się wywiązali.

Tabela 7: Wkład własny beneficjentów

Wkład deklarowany w fiszce (w EURO)	Wkład faktycznie poniesiony (w EURO)	Wkład własny faktycznie poniesiony (w %)
42 922,70	39 145,08	91,20%

12. Monitoring

Euroregion „Tatry” czuwał nad prawidłowym wdrażaniem wszystkich projektów przez cały okres ich realizacji. Działania podejmowane w tym zakresie miały zróżnicowany charakter. Pracownicy euroregionu uczestniczyli między innymi w przedsięwzięciach organizowanych przez beneficjentów w ramach projektów. W ten sposób monitorowano dziesięć projektów a więc około 77% wszystkich

realizowanych w Euroregionie „Tatry” z tej transzy Funduszu Phare projektów. Ponadto wszyscy beneficjenci byli zobowiązani do przedłożenia pisemnych sprawozdań dotyczących zaawansowania stanu realizacji projektów na spotkaniu poświęconym zagadnieniom rozliczania projektów zorganizowanym w dniu 16 marca 2004 r. przez euroregion. Na każde życzenie euroregionu beneficjenci relacjonowali ustnie przebieg wdrażania projektów. W trakcie monitoringu nie stwierdzono uchybień.

13. Promocja UE

Realizacja projektów dofinansowanych ze środków pomocowych Unii Europejskiej w znakomity sposób przyczyniła się do jej promocji. Wszyscy beneficjenci na szkoleniu otrzymali instrukcje dotyczące obowiązku podkreślania faktu, że realizowany przez nich projekt jest dofinansowany ze środków unijnych. Stosowne adnotacje widniały na wszystkich publikacjach, zaproszeniach czy plakatach wykonanych w ramach tych projektów. Na zakupionym sprzęcie nalepione są odpowiednie naklejki informujące o źródle jego finansowania. Ponadto w scenografii wydarzeń beneficjenci eksponowali logo i flagę Unii Europejskiej. Strony internetowe, które powstały w trakcie realizacji projektów oraz artykuły prasowe na ich temat zawierały pełne informacje o wsparciu finansowym Unii Europejskiej.

14. Wnioski

Niestety w związku z opóźnieniem ogłoszenia Zaproszenia do składania wniosków edycji 2001 spowodowanym przez partnera słowackiego poważnemu skróceniu uległ okres realizacji projektów. Spowodowało to niepotrzebny pośpiech w ich realizacji i rozliczaniu. Krytycznie oceniamy odrzucanie z czysto formalnych i błahych powodów bardzo dobrych pod względem merytorycznym projektów. Odbywa się to bowiem kosztem potencjalnych beneficjentów, którzy zniechęcają się do przygotowywania następnych projektów.

Ponownie podczas rozliczeń projektów okazało się, że ustalenie jednego kursu rozliczeniowego euro, który jest znany dopiero po zakończeniu realizacji projektu nie jest korzystne, ponieważ wystąpiły znaczne różnice kursowe, które beneficjenci musieli pokrywać ze środków własnych poza budżetem projektów.

W związku z opracowaniem przez Euroregion „Tatry” „Podręcznika Procedur Wdrażania Programów Phare” kontraktowanie, monitorowanie i rozliczanie projektów odbywało się sprawniej według czytelniejszych i bardziej precyzyjnych reguł w porównaniu ze wcześniejszymi edycjami FMP Phare.

Załączniki:

1. Raport finansowy: spis projektów, ich beneficjentów z podziałem zgodnie z wzorem.

Załącznik 1: Raport finansowy — projekty zrealizowane w Euroregionie „Tatry” dofinansowane z FMP Phare CBC 2001

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Kwota Phare		Udział własny	Łączny budżet projektu	% Dofinansowania
			Zatwierdzona	Wykorzystana			
1.	<i>Dzień Dolnego Kubina w Limanowej – 35 lat współpracy miast</i>	Urząd Miasta Limanowa	7 369,00	6 835,33	2 437,95	9 273,28	73,71
2.	<i>Wiosna na pograniczu</i>	Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci, Młodzieży oraz Osób Niepełnosprawnych „Źródełko” w Ropie	15 933,48	15 275,44	5 091,82	20 367,26	75,00
3.	<i>Partnerska wymian szkół – konkurs wiedzy o regionie</i>	Urząd Miasta Zakopane	11 020,00	10 628,11	3 578,70	14 206,81	74,81
4.	<i>Tatrzański system komunikacyjny a ochrona przyrody</i>	Urząd Miasta Zakopane	20 680,00	17 672,90	5 982,43	23 655,33	74,71
5.	<i>Serial filmowy „Skarby szlaku gotyckiego”</i>	Fundacja Rozwoju Regionu Jeziora Czorszyńskiego	12 420,00	11 509,57	3 836,53	15 346,10	75,00
6.	<i>Internetowy katalog walorów kulturowo-przyrodniczych i infrastruktury turystycznej Górnej Orawy</i>	Stowarzyszenie “Przyjaciele Babiej Góry” W Zubrzycy Górnej	8 115,00	7 391,88	2 463,96	9 855,84	75,00
7.	<i>Polsko-słowacki konkurs potraw regionalnych „Góralskie Jadło”</i>	Gminny Ośrodek Kultury w Łopusznej	9 492,12	8 835,51	3 064,17	11 899,68	74,25
8.	<i>Pogranicze polsko-słowackie w oczach młodych artystów</i>	Urząd Miasta Szczawnica	11 166,75	10 721,09	3 573,70	14 294,79	75,00
9.	<i>Szlaki rowerowe czynnikiem rozwoju turystyki przygranicznej</i>	Urząd Gminy Uście Gorlickie	5 517,00	5 360,91	1 786,97	7 147,88	75,00
10.	<i>Spotkania młodzieży z Gminy Uście Gorlickie i Malcov- krokiem do Europy bez granic</i>	Gimnazjum w Uściu Gorlickim	3 747,63	3 602,24	1 200,75	4 802,99	75,00
11.	<i>Droga Łączy- Studium wykonalności połączenia drogowego Kacwin – Wielka Frankova</i>	Urząd Gminy Łąpsze Niżne	11 000,00	9 417,77	3 423,48	12 841,25	73,34

12.	<i>Polsko-Słowacki Informator Gospodarczo-Turystyczny Rejonów Przygranicznych Nowy Targ - Kieżmark</i>	Podhalańska Wspólnota Samorządowa w Nowym Targu	3 381,00	3 272,00	1 091,83	4 363,83	74,98
13.	<i>Polsko-Słowackie Forum Gospodarcze w Nowym Targu: „Znaczenie produktów regionalnych w związku z wejściem Polski i Słowacji do Unii Europejskiej”</i>	Starostwo Powiatowe w Nowym Targu	6 594,22	4 838,38	1 612,79	6 451,17	75,00
Łącznie			126 436,20	115 361,13	39 145,08	154 506,21	